

Dr. Balla Lajos:
Az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása a Debreceni Ítéltábla gyakorlatában 2005. január 1-től 2014. május 31-ig terjedő időszakban¹

Bevezetés

A Debreceni Ítéltábla 2005. január 1. napján kezdte meg ismételten működését. Az eddig eltelt időszakban a büntetés-kiszabási gyakorlatot illetően már sor került összefoglaló elkészítésére, mely az ítéltábla honlapján megtalálható.²

Ez az összefoglaló ismételten érinti az emberölés miatt a Debreceni Ítéltáblán folyamatban volt és befejezett ügyeket. A szempontrendszer azonban más, míg a 2010-ben készített felül hivatkozott anyag a határozott ideig tartó szabadságvesztés büntetésre és a büntetés kiszabás fő irányaira koncentrált az említett kérdéskörön belül, a most elkészült összegzés egy más szempontból vizsgálja a Debreceni Ítéltábla ítélezési gyakorlatát a jelzett időszakban, mégpedig az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkalmazása szempontjából.

A büntetőeljárásról szóló törvény hatásköri szabályai alapján az ítéltáblák másodfokon bírálják el az élet, testi épség elleni bűncselekmények egy részét, jelesül az emberölés alap, illetőleg minősített eseteit. Az említett hatásköri szabály alapján nyilvánvalóan fontos szakmai kérdésként vetődik fel a hosszú tartamú sok esetben életfogytig tartó, illetőleg úgynevezett tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabási gyakorlata. Előjáróban talán érdemes utalni arra, hogy a Debreceni Ítéltáblára a jelzett időszakban 6003 ügy érkezett, melyből 1774 peres ügy iktatására került sor. A peres ügyekből az emberölés és minősített esetei 470 ügyet tettek ki. Ez az összes érkezett büntető ügyek 7 %-a.

Ebből az ügymennyiségből a Debreceni Ítéltáblán 7 terhelt esetében került sor tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkalmazására. Az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabására egyébként, összesen 39 terhelt esetében került sor.

Az előbbi adat figyelembevételével tehát az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel érintett ügyek száma 32 volt, ami az összes érkezett ügy 0,47 %-át érinti.³

Az előbbieken során röviden utalt ügyforgalmi statisztikák adatai, az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés intézménytörténetének sajátosságai, valamint az utóbbi időben az Emberi Jogok Európai Bírósága által hozott több döntés, különös tekintettel a Magyar László kontra Magyarország ügyben hozott 73.593/10. számú határozata miatt is, úgy gondolom, szükséges áttekinteni az életfogytig tartó szabadságvesztés szabályozástörténetét a Csemegi-kódextól napjainkig, illetőleg szükséges elemezni a

---

¹ A szerző a Debreceni Ítéltábla Elnöke, címzetes egyetemi docens, a tanulmány a Magyar Rendészet XIV. évfolyam 2014. évi 6. számában jelent meg

² Dr. Balla Lajos a büntetés-kiszabási gyakorlat alakulása az emberölés miatt indult büntető ügyekben

³ Lásd I. számú melléklet.

Debreceni Ítéltábla büntető ügyszakának gyakorlatát az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazása körében.

A kodifikáció állomásai a Csemegi-kódextől napjainkig

1. A Csemegi-kódex szabályozásának sajátosságai az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést illetően

Az 1878. évi V. törvénycikk hatálybalépését megelőző a magyar jogalkalmazást érintő jogszabályok ismerték az életfogytig tartó szabadságvesztést, azonban ténylegesen a magyar gyakorlatot e körben a Csemegi-kódexbeli szabályozás határozta meg. Ismerte az életfogytig tartó szabadságvesztést a Mária Terézia Büntetőtörvénykönyve (Constitutio Criminalis Theresiana, (1778.)), valamint a Sanctio Criminalis Josephina (1787) is leírta már az életfogytig tartó szabadságvesztés szabályait.⁴

Az előbbieket követően tehát, ténylegesen a Csemegi-kódex tartalmazott e körben pontos és hosszútávon ható szabályozást. Megjegyzem, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel kapcsolatos szabályokat átvette, illetőleg tartalmazta a Hatályos anyagi büntetőjogi szabályok hivatalos összeállítása is és e körben tartalmi változást csak az 1961. évi V. törvény hatálybalépése jelentett.

A Csemegi-kódex – az 1878. évi V. törvénycikk – a szankciórendszert illetően alapvetően szabadságvesztés büntetés központú volt. A 20. § a büntetések nemeit a következőként határozta meg:

1. halálbüntetés
2. fegyház
3. államfogház
4. börtön
5. fogház
6. pénzbüntetés.

A törvény 22. §-a rögzíti, miszerint a fegyház vagy életfogytig tart, vagy határozott időtartamú. A határozott idejű fegyház leghosszabb időtartama 15 év, a legrövidebb pedig 2 év.⁵

A 45. § az életfogytig tartó fegyházbüntetésre ítéltekkel kapcsolatosan rendelkezik, úgynevezett közvetítói intézetbe szállítással kapcsolatosan.⁶

A közvetítói intézetbe szállítás feltételeit a 44. § tartalmazta.⁷ A törvény szabályozása szerint azon elítéltek esetében, akiket életfogytig tartó

---

⁴ Hagymási Kornélia: Végtelen idő a rácsok mögött, Börtönügyi szemle 2009. évi II. szám 62. oldal.

⁵ A hatályos büntetőjog szabályai Dr. Bauer György, Budapest 1947. 14-15. oldal.

⁶ 1878. évi V. tc. 45. § „Az életfogytig tartó fegyházbüntetésre ítélték büntetési 10. évének eltelte után, és a 44. §-ban meghatározott feltételek alatt szintén a közvetítói intézetbe szállítatnak.”

⁷ 1878. évi V. tc. 44. § „Azok, akik legalább 3 évi fegyházra vagy börtönre ítéltetvén büntetésük 2/3 részét kitöltötték, és szorgalmuk, valamint jó viseletük által a javulásra alapos reményt nyújtottak: büntetésük hátralévő részének kitöltése végett, közvetítói intézetbe szállítatnak, ahol szintén munkával foglalkoztatnak, azonban enyhén bánásmódban részesülnek.”

fegyházbüntetéssel sújtottak, magánelzárás csak a büntetés megkezdésétől számítható 10 év alatt volt alkalmazható, azon túl pedig csak, mint fegyelmi büntetésként jöhetett szóba.⁸

Az életfogytig tartó fegyházbüntetésre ítétek esetében a közvetítői intézettel összefüggésben a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó szabályokat a kódex 48. §-a tartalmazza.⁹

Egyébiránt megjegyzendő, hogy a feltételes szabadságra bocsátás kizárásával kapcsolatos rendelkezéseket a törvény 49. §-a írja le.

A Csemegi-kódex tehát megteremtette a jogi alapokat az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkalmazásának és ezzel együtt egy fontos kérdést oldott meg, mégpedig azt, hogy lehetővé tette az említett rendelkezés alkalmazásával a feltételes szabadságra bocsátást és nem tartalmazott a jelenleg hatályos tényleges életfogytiglani szabadságvesztés büntetéssel kapcsolatos szabályokat, bár a kódex 48. §-ának értelmezése nem zárta ki kedvezőtlen magaviselet esetén a közvetítői intézetbe szállítás elhalasztását, illetőleg a feltételes szabadságra bocsátás elhalasztását, amennyiben az elítélt az említettekre nem volt érdemes.

Az említett néhány rendelkezés idézése nem haszontalan, jelzi azokat a kérdéseket, amelyek a kódex hatálybalépésétől napjainkig végigkísérik az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel kapcsolatos szabályozás problémáit.

2. Az 1950. évi II. törvény (Bta.) rendelkezései az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést illetően.

A Btá. 30. §-a tartalmazza a büntető törvény szankciórendszerét.¹⁰

A törvény, csak általános részi szabályokat tartalmazott. A különös részi rendelkezések a hatályos anyagi büntetőjogi szabályok hivatalos összeállításaként kerültek kiadásra. Az általános rész 32. §-a szerint a börtön életfogytig vagy határozott ideig tart.¹¹

Megjegyzendő, hogy a Btá. a Csemegi-kódexhez hasonlóan ismerte a halálbüntetést, mint büntetési nemet, és a Csemegi-kódexhez képest tartományban különböző rendelkezést hozott azzal, hogy a szabadságvesztés büntetést egységesen börtönként jelölte meg és nem utalt a Csemegi-kódexben megszokott, illetőleg azt

---

⁸ 1878. évi V. tc. 34. §

⁹ 1878. évi V. tc. 48. § „A közvetítői intézetben letartóztatott egyéneket, ha jó viseletük és szorgalmuk által a javulás reményét megerősítették, saját kérelmükre a felügyelő bizottság ajánlatára az igazságügy miniszter feltételes szabadságra bocsáthatja, ha a büntetésük $\frac{3}{4}$ részét, az életfogytiglani fegyházra ítétek pedig legalább 15 évet kitöltöttek.”

¹⁰ 1950. évi II. törvény 30. § Büntetések a következők: 1. halálbüntetés, 2. börtön, 3. pénzbüntetés, 4. elkobzás- és vagyonekobzás 5. törvényektől eltiltás, 6. foglalkozástól eltiltás, 7. kiutasítás.

¹¹ 1950. évi II. törvény 32. § (1) bekezdés „A börtön életfogytig vagy határozott ideig tart. (2) bekezdés a határozott idejű börtön leghosszabb tartalma 15 év legrövidebb tartalma 30 nap.”

követően az 1961. évi V. törvényben, az 1978. évi IV. törvényben és a jelenlegi 2012. évi C. törvényben meghatározott egyes végrehajtási fokozatokra.

A feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos szabályokat az 1950. évi 39. számú törvényerejű rendelet a Büntető törvénykönyv általános részének hatálybaléptetéséről tartalmazta.¹²

A törvényerejű rendelet 31. § (2) bekezdése szerint életfogytig tartó börtönre ítéltet, csak akkor lehet feltételes szabadságra bocsátani, ha büntetéséből már 15 évet kitöltött.

A feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatosan nem mellékes annak meghatározása, hogy az elítélt mennyi ideig áll a feltételes szabadság hatálya alatt.

A törvényerejű rendelet 31. § (4) bekezdése ezt az időtartamot 8 évben jelöli meg.¹³

Az említettekben adódóan a Csemegi-kódexbeli szabályozás, illetőleg az előbb idézett és az 1950. évi II. törvényhez kapcsolódó szabályozás tartalmilag nagyfokú hasonlóságot mutat. Mindkét jogszabály ismeri az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést. Azonban az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetésből lehetőséget biztosít a feltételes szabadságra bocsátásra. Érdekes különbség az, hogy a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos rendelkezést a Csemegi-kódex maga tartalmazza a normaszövegben, míg a Btá. egy, a törvény életbeléptetéséhez kapcsolódó törvényerejű rendeletben rögzíti a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos szabályokat.

3. Az 1961. évi V. törvény.

A sokak által első szocialista kódexnek nevezett 1961. évi V. törvény nem tartalmazott rendelkezést az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel kapcsolatosan. Akár ezzel az egy mondattal be is lehetne fejezni az említett jogszabálynak az életfogytig tartó szabadságvesztéssel összefüggésbe történő vizsgálatát, azonban úgy gondolom, hogy az említettek ellenére a jelzett jogszabály vizsgálata nem mellékes. Két okból sem, egyrészt az úgynevezett nemleges normaszöveg jelzi a jogalkotó dilemmáját az életfogytig tartó szabadságvesztés szükségességéről, szükségtelenségéről, továbbá a halálbüntetéshez viszonyáról. Erre a dilemmára, hosszas gondolkodásra utal a törvény miniszteri indokolása az említett körben, melyet igen sok szerző idézett már az életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatos tanulmányában. Másrészt pedig az életfogytig tartó szabadságvesztés nélkül túlságosan nagy volt a távolság a halálbüntetés és a határozott ideig tartó szabadságvesztés között, csökkentve az adott ügyekben a bíróság mozgásterét.

---

¹² A hatályos anyagi büntetőjogi szabályok hivatalos összeállítása közzéteszi az Igazságügyi Minisztérium lezáratott 1952. augusztus 31-én jogi- és államigazgatási könyv- és folyóirat kiadó, Budapest, 1952 39. oldal.

¹³ 1950. évi XXXIX. tvr. 31. § (4) bekezdés „A feltételes szabadság tartama azonos a büntetésnek még hátralévő részével, életfogytig tartó börtön esetén pedig 8 év.”

A miniszteri indokolás szerint – melyre a szerzők rendszeresen hivatkoznak – „Ha a társadalom védelme nem követeli meg a halálbüntetés alkalmazását, akkor megvalósulhat a büntetés nevelő célja, az elítéltek átnevelése érdekében nincs szükség életfogytig tartó szabadságvesztésre.”¹⁴

A teljesség igénye nélkül Dr. Sárkány István tanulmányára hivatkozva megjegyzem, hogy ugyanebben a „szocialista büntető kódexben” a 295. § (3) bekezdés b) pontja 10 évtől 15 évig terjedő szabadságvesztéssel vagy halállal rendelte büntetni a társadalmi tulajdont károsító lopás, sikkasztás, csalás és hűtlen kezelés elkövetőjét, ha a bűnszövetségben vagy visszaesőként elkövetett bűntett különösen nagy kárt okozott.¹⁵

Jól látható a normaszövegből, az ide vonatkozó bírói gyakorlatból, az egyes tudományos munkákból, hogy az említett alságos megoldás nem volt sokáig tartható. Az igényt az életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatosan, illetőleg e jogintézmény szükségességét 10 év eltelte után korigálta a jogalkotás.

4. Az 1971. évi 28. tvr. szabályozása.

Az 1971. évi 28. számú tvr. 5. §-a módosította tehát az 1961. évi V. törvény rendelkezéseit, a módosítást követően a Btk. 37. §-a szerint a szabadságvesztés életfogytig vagy határozott ideig tart. A szabadságvesztést fegyházban kell végrehajtani, ha az elítéltet életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték vagy a halálbüntetést kegyelemből változtatták át szabadságvesztésre.¹⁶

Az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkalmazására az 1971. évi 28. számú törvényerejű rendelet iménti módosítása alapján a Büntető Törvénykönyv több különös részi tényállásában lehetőség nyílt.¹⁷

Feltétlenül szükséges megjegyezni azt, hogy a törvényerejű rendelet módosító rendelkezését követően immáron a jelenleg hatályos szabályozással bezáróan az életfogytig tartó szabadságvesztés jelenléte a szabályozásban töretlen. Jelentős az, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés vonatkozásában az egyes jogszabályok, az egyes időszakokban hogyan határozták meg a feltételes szabadságra bocsátás

---

¹⁴ Dr. Belovics Ervin, dr. Belovics Gellér Balázs, dr. Nagy Ferenc, dr. Tóth Mihály Büntetőjog I. kötet, a 2012. évi C. törvény alapján Lektor Busch Béla HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest, 2012 408. oldal. Lásd ugyanerről dr. Hagymási Kornélia Végtelen idő a rácsok mögött – avagy mennyiben van ma létjogosultsága Magyarországon a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésnek Börtönügyi szemle 2009. évi 2. szám 64. oldal, valamint Dr. Sárkány István Gondolatok az életfogytig tartó szabadságvesztésről, Főiskolai figyelő (RTF) 1993. évi 3-4. 373. oldal.

¹⁵ Dr. Sárkány István Gondolatok az életfogytig tartó szabadságvesztésről lásd ugyanott, mint előbb.

¹⁶ 1961. évi V. törvény 38/A. § a) pontja lásd a Büntető Törvénykönyv a Legfelsőbb Bíróság elvi állásfoglalásaival Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, dr. Mátyás Miklós és dr. Kiss Zsigmond összeállításával lezárva 1974. december 31. napján.

¹⁷ Btk. 116. § (3), 117. § (3), 120. § (2), 124. § (2), 125. § (2), 126. § (1) és (2), 129. § (2), 130. § (1), 131. § (3), 137. § (1), 139. § (2), 186. § (3), 192. § (2), 253. § (2), 312. § (2) b) pont, 313. § (2), 315. § (1), 316. § (3) és (4), 317. § (3), 318. § (4), 326. § (3), 327. § (3), 331. §, 332. §, 334. § (2), 338. § (2) bekezdések, továbbá a Btk.-n kívül a 8/1945.(II.5.) M.E. számú rendelet 12. § (b) és 14. § (b) pontjai.

lehetőségét, hogyan döntöttek a feltételes szabadság időtartamáról, illetőleg milyen szabályok mellett tették lehetővé a feltételes szabadságra bocsátás kizárását.

A törvényerejű rendelet módosító rendelkezései alapján az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt, akkor bocsátható feltételes szabadságra, ha a szabadságvesztésből legalább 15 évet, halmozati büntetés esetében legalább 20 évet letöltött és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.¹⁸

Az előbbieket mellett megjegyzésre érdemes az, hogy álláspontom szerint ezzel a korabeli jogalkotás elismerte azt, hogy a határozott ideig tartó szabadságvesztés felső határa és a halálbüntetés között túlságosan nagy a távolság, továbbá előfordulnak olyan esetek, amikor a társadalom védelme nem indokolja a halálbüntetés alkalmazását, azt viszont szükségessé teszi, hogy az elítéltet hosszú időre kirekesszék a társadalomból, továbbá felmerül az általános visszatartás, mint büntetés kiszabási cél nyomatékosítása is, az életfogytig tartó szabadságvesztés visszaállításával. Az 1961. évi V. törvény szerint halálbüntetés csak azzal szemben alkalmazható, aki a 20. életévét betöltötte, hasonló szabályt tartalmazott hatálybalépésekor az 1978. évi IV. törvény is.¹⁹

Ilyen korlátot az életfogytig terjedő szabadságvesztésre nem tartalmazott egyik jogszabály sem, az életkori korlátozást az 1998. évi LXXXVII. törvény 2. §-a iktatta be, a rendelkezés 1999. március 1. napján lépett hatályba.²⁰

5. Az 1978. évi IV. törvény ide vonatkozó rendelkezései.

Az 1971. évi 28. törvényerejű rendelet egyes rendelkezésének az ismertetésekor már utaltam arra, hogy a törvényerejű rendelet hatálybalépését követően a mai napig töretlen az életfogytig tartó szabadságvesztés jelenléte a különböző hatályos büntető szabályok szankciórendszerében.

Egyébként az 1979. évi IV. törvény, 1979. július 1-én hatálybalépését követően a törvény hatálya alatt az életfogytig tartó szabadságvesztés szabályozása szempontjából több periódust is megkülönböztethetünk.

Az első szakasz 1979. július 1. napjától a 23/1990.(X.31.) Ab. számú határozat megjelenéséig tartott.²¹

A szabályozástörténet szempontjából a következő szakasz álláspontom szerinti kezdeti időpontja az említett Alkotmánybírósági határozat és e szakasz az 1998. évi LXXXVII. törvény, 1999. március 1. napján történő hatálybalépésével fejeződik be.

---

¹⁸ Lásd 1971. évi 28. tvr. 8. §-a, illetőleg 1971. évi 28. tvr. 93. §-a.

¹⁹ Lásd 1961. évi V. törvény 36. § (1) bekezdés, valamint az 1978. évi IV. törvény 39. § (1) bekezdés.

²⁰ Lásd 1978. évi IV. törvény 40. § (3) bekezdése: „Életfogytig tartó szabadságvesztés azzal szemben szabható ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor a 20. életévét betöltötte.

²¹ Balskó Béla Magyar Büntetőjog általános rész tankönyv ötödik, átdolgozott kiadás Budapest-Debrecen 2013 Rejtjel Kiadó 419. oldal, 1152.

A harmadik szakasz az említett jogszabály hatálybalépését követő időszak, amely álláspontom szerint a 2012. évi C. törvény, 2013. július 1. napján történő hatálybalépésével fejeződik be.

Kétségtelen, hogy ezen említett utolsó szakaszban több jelentős jogszabályváltozás történik, amely befolyásolja vizsgálódásunk tárgyát, az életfogytig tartó szabadságvesztést.

Említettek közül a legjelentősebb az Alaptörvény hatálybalépése.

E rövid bevezető után az említett előbbi állomások szerint tekintsük át az 1978. évi IV. törvény életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatos szabályozását.

a) Az 1979. július 1-től 1990. október 31. napjáig terjedő időszak jellemzői.

Az új büntető törvény hatálybalépésekor a főbüntetések között helyezte el a halálbüntetést, a szabadságvesztés büntetést, a javítónevelő munkát, valamint a pénzbüntetést. E büntetési nemek között az említett felsorolás egyben erősrend is volt.²²

A törvény 40. §-a a szabadságvesztés körében állapította meg, miszerint a szabadságvesztés életfogytig vagy határozott ideig tart.²³

A 42. § meghatározta, hogy az életfogytig tartó vagy kegyelem folytán a halálbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést fegyházban kell végrehajtani.²⁴

A Büntető Törvénykönyv e szabályok között írta le – szemben az 1961. évi V. törvénnyel – a feltételes szabadságra bocsátással kapcsolatos szabályokat. E szabályokat az életfogytig tartó szabadságvesztés esetében a 47. § (4) bekezdésében helyezte el.²⁵

A szabályozás egyébként a törvény hatálybalépése óta lényeges különbséget tett az életfogytig tartó szabadságvesztéshez kapcsolódó, illetőleg a határozott ideig tartó szabadságvesztéshez illeszkedő egyéb jogintézmények között. Ennek ellenére a bírói gyakorlatban, a publikált jogesetben többször találkozunk azzal, hogy a jogalkalmazás keverte az életfogytig tartó szabadságvesztéshez, illetőleg a határozott ideig tartó szabadságvesztéshez kapcsolódó szabályokat. Ilyen problémaként jelentkezik például a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége és több jogeset jelent meg abban a körben, hogy a határozott ideig tartó szabadságvesztéssel

---

²² 1978. évi IV. törvény 38. § (1) „Főbüntetések: 1. a halálbüntetés, 2 a szabadságvesztés, 3. a javítónevelő munka, 4. a pénzbüntetés.”

²³ 1978. évi IV. törvény 40. § (1).

²⁴ 1978. évi IV. törvény 42. § (1).

²⁵ 1978. évi IV. törvény 47. § (4) „Az életfogytig tartó szabadságvesztésből az elítélt akkor bocsátható feltételes szabadságra, ha a szabadságvesztésből legalább 20 évet kitöltött és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető. Ha az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtása alatt újabb bűncselekményt követ el, az emiatt kiszabott szabadságvesztés nem hajtható végre, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja azonban legfeljebb 5 évvel elhalasztható.”

kapcsolatos feltételes szabadságra vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók az életfogytig tartó szabadságvesztés vonatkozásában.²⁶

Ebben az első szakaszban a jogalkotó különféle hatásokra tekintettel átértékelte a halálbüntetés alkalmazásának lehetőségét, illetőleg szükségességét. Megjegyzendő, hogy a halálbüntetés kivételes jellege megmutatkozott egyébiránt abban, hogy évenként a végrehajtott halálos ítéletek száma nem haladta meg a tízet.

A halálbüntetés alkalmazásával kapcsolatosan az említett alkotmánybírósági határozatot megelőzően részint a politikai változásokra is tekintettel megszületett az 1989. évi XVI. törvény, amely az állam elleni bűncselekmények köréből mellőzte a halálbüntetés alkalmazásának lehetőségét.²⁷

A halálbüntetés eltörlésével az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés vált a legsúlyosabb büntetéssé. Még akkor is, ha külön büntetési nemként nem jelent meg, szabályai a szabadságvesztés büntetésen belül maradtak.

A halálbüntetés kiiktatása bizonytalanságot idézett elő, és felvetette az életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatos szabályok erősítését, szigorítását. Sem a közvélemény, sem a jogalkotó nem találta ugyanis kellően súlyosnak az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést, amely a korabeli szabályok szerint az előbb idézet normaszöveg alapján gyakorlatilag 20 évi fegyházbüntetést jelentett, ezt követően lehetővé vált a feltételes szabadságra bocsátás, a feltételes szabadság időtartama 10 esztendő volt.

Az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés helyét, helyzetét jól jellemzi dr. Sárkány István: „Büntetőjogi szankciórendszerünk egyik, pusztán létezésében is vitatott intézménye – a bevezetett, fenntartott, megszüntetett, majd újból bevezetett, de a büntető jogalkalmazás és a büntetés végrehajtás kérdését érintő

---

²⁶ Bh. 2007. évi 179. jogeset: „Nem alapozza meg a feltételes szabadságra bocsátásból kizárást az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt esetben az a körülmény, hogy azt a bűncselekményt, amely miatt vele szemben életfogytig tartó szabadságvesztés kerül kiszabásra a korábbi határozott ideig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátása alatt követte el.”

²⁷ 1989. évi XVI. törvény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.

„1. § A fegyveresen vagy háború idején elkövetett az állami, társadalmi vagy gazdasági rendet súlyosan veszélyeztető összeesküvés kezdeményezésének vagy vezetésének büntette (Btk. 139. § (3) 4. fordulat), a fegyveresen vagy háború idején elkövetett lázadás szervezésének vagy vezetésének büntette (Btk. 140. § (4) 3. fordulat), a háború idején elkövetett kártevés büntette (Btk. 141. § (3)), a különösen súlyos hátránnyal járó, vagy háború idején elkövetett rombolás büntette (Btk. 142. § (2)), az emberöléssel elkövetett merénylet büntette (Btk. 143. § (2)), a súlyos hátrányt okozó, illetőleg állami szolgálat vagy hivatalos megbízás felhasználásával, továbbá háború idején elkövetett hazaárulás büntette (Btk. 144. § (2)), az ellenség támogatásának büntette (Btk. 146. § (1)), valamint az államtitok tekintetében vagy kémszervezet tagjaként, illetőleg háború idején elkövetett kémkedés büntette (Btk. 147. § (2)) miatt kiszabható büntetés 10 évtől 15 évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztésre módosul.

2. § E törvény a kihirdetése napján lép hatályba.”

Az állam elleni bűncselekményekkel kapcsolatos szabályozás egyébkénti módosítását az 1989. évi XXV. törvény végezte el a szabályozás 1989.10.15-től vált hatályossá.

alapproblémáját optimális módon megoldani napjainkban sem képes – életfogytig tartó szabadságvesztés.”²⁸

Az 1993-ban készült tanulmány az alábbi sokat sejtető sorokkal zárul: „E rövid tanulmány tárgyát képező jogintézmény legújabbkori története arról tanúskodik, hogy még nem találtuk meg a szabadságvesztés vagy más büntetés tartamának és tartalmának optimális szintézisét, ami egyben a társadalom védelmének szükséges garanciális elemeit – a sikeres reszocializációhoz fűződő érdekek előtérbe állításával – biztosítaná.”²⁹

b) Az 1990. október 31-től, 1999. március 1-ig terjedő időszak jellemzői

Logikusan adódik a kérdés, hogy milyen új rendelkezésekkel igyekezett erősíteni az 1993. évi XVII. törvény a szankciórendszert, illetőleg hogyan változtak e jogszabály nyomán az életfogytig tartó szabadságvesztés szabályai?

Az 1993. évi XVII. törvény a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, szakítva a korábbi szabályozással 15 és 25 év között állapította meg, az említett intervallumon belül az ügyben eljáró bíró feladatává tette a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának rögzítését, melyet a bírósági határozat rendelkező részének kellett tartalmazni.

E jogszabály volt az, amely először tartalmazott olyan szabályt, mely lehetővé tette az úgynevezett tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazását abban az esetben, ha az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítéltet ismételten életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik.³⁰

Csupán megjegyzem, hogy a büntető novellának az életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatos szabályok módosításán kívül számtalan jelentős hatása volt. Módosító rendelkezéseket tartalmazott például a büntetethőség elévüléséről, e jogszabály alapján zárta ki az elévülést a büntető törvény az emberölés súlyosabban minősülő esetei köréből.

Új büntetési nemként jelent meg az említett jogszabály alapján a közérdekű munka büntetés, mely hosszú ideig okozott fejtörést a magyar büntető bírói karnak. A novella 1993. május 15. napján lépett hatályba.

---

²⁸ Gondolatok az életfogytig tartó szabadságvesztésről. Főiskolai figyelő (RTF 1993. 3-4. 373. oldal).

²⁹ Lásd ugyanott 377. oldal.

³⁰ Lásd 1993. évi XVII. törvény 6. § A Btk. következő 47/A. §-al egészül ki: „47/A. § (1) Az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt akkor bocsátható feltételes szabadságra, ha a szabadságvesztésből a bíróság által meghatározott időtartamot kitöltötte és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.

(2) A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja – 15 és 25 év között – bíróság az ítéletében határozza meg.

(4) Nem bocsátható feltételes szabadságra az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt, ha ismételten életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik.”

A következő jelentős állomás, mely gyakorlatilag stabilizálta az életfogytig tartó szabadságvesztés helyzetét, az 1999. március 1. napján hatályba lépett 1998. évi LXXXVII. törvény volt.

c) 1999. március 1-től, 2013. július 1-ig terjedő időszak jogalkotása

A törvény a korábbi szabályokhoz képest árnyaltabban határozta meg az életfogytiglani szabadságvesztéssel kapcsolatos szabályokat, különbséget tett elévülő és el nem évülő bűncselekmények között azzal, hogy az elévülő bűncselekmények esetében a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 20, míg az el nem évülő bűncselekmények vonatkozásában 30 évben határozta meg. A korábbi szabályozással azonos módon az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést fegyház fokozatban rendelte végrehajtani, és életkori korlátot állított, amely szerint a 20. életév betöltését követően elkövetett bűncselekmény miatt kerülhetett sor életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazására.

A szabályozás sajátossága volt az, hogy bár meghatározta a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, azt az időpontot nem állapította meg, melyet követően a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja meghatározására nem kerülhetett sor.

Így akár az elévülő, akár az el nem évülő bűncselekmények esetében a bíróságot nem zárta el attól, hogy olyan időpontban határozza meg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, amelyet a terhelt már nem élhetett meg.

Az említettek mellett bevezette az úgynevezett tényleges életfogytiglani szabadságvesztés büntetést, vagyis azt az esetet, amikor az elítélt életében nem kerülhetett ki a büntetés végrehajtási intézetből. A szabályok szerint csupán a köztársasági elnök kegyelmi intézkedésével szabadulhatott.

E szabályozás sajátossága az volt, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja meghatározásával kiszabott életfogytiglani szabadságvesztés konkurálhatott azzal az esettel, amikor a bíróság kizárta a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét. Tulajdonképpen nem került megfogalmazásra sem a Büntető Törvénykönyvbe, sem pedig a mögöttes jogesetben az, hogy a bíróság milyen esetekben dönthet úgy, hogy kizárja a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét vagy pedig milyen esetben alkalmazhatja azt a szabályt miszerint meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, azonban ezt úgy teszi, hogy a terhelt biztosan élete végéig büntetés végrehajtási intézetbe marad.³¹

---

³¹ 1998. évi LXXXVII. törvény 5. § „A Btk. 47/A. §-a helyébe a következő rendelkezés lép és a Btk. a következő 47/B – 47/C. §-al egészül ki: 47/A. § (1) Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

(2) Ha a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább 20 évben, ha az életfogytig tartó szabadságvesztést olyan bűncselekmény miatt szabta ki, amely büntethetősége nem évül el, legalább 30 évben határozza meg.”

„47/C. § (1) A bíróság az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélet akkor bocsáthatja feltételes szabadságra, ha a szabadságvesztésből az elítélt letöltötte a bíróság által meghatározott időtartamot, és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.”

A törvény rendelkezik az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazása esetén – ha a feltételes szabadságot a bíróság nem zárta ki – annak tartalmáról is.³²

A felvázolt szabályozás az 1978. évi IV. törvény hatálya alatt végig megmaradt.

Az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetéssel kapcsolatos szabályozás csak erősödött, a 2012. évi C. törvény hatálybalépését megelőző időszakban megjelent úgynevezett „háromcsapás törvénnyel”, illetőleg az erőszakos, többszörös visszaesői kategória megteremtésével. Mindkét jogintézmény bővítette az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazásának lehetőségét.³³

A jelentős szigorítást eredményező módosító rendelkezés 2010. június 23. napján lépett hatályba. Négy évig volt hatályban.

Az Alkotmánybíróság teljes ülése 2014. július 8. napján az 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdése, valamint a 2012. évi C. törvény 81. § (4) bekezdése Alaptörvény ellenességét állapította meg visszamenőleges hatállyal, a szabályozást megsemmisítve, elrendelte a jogerős határozattal lezárt büntető eljárások felülvizsgálatát.³⁴

Az erőszakos többszörös visszaeső fogalmát egyébiránt a 2009. évi LXXX. törvény 42. § (5) bekezdése állapította meg, és a jogintézmény az értelmező rendelkezések között a Btk. 137. § 17. pontjában került elhelyezésre. E többszörös visszaesői kategória egy speciális esete. Az erőszakos speciális többszörös visszaeső olyan elkövető, aki mind három alkalommal személy elleni erőszakos bűncselekményt követett el. A jogszabály az említettekhez képest meghatározta a személy ellen erőszakos bűncselekmények körét.

Az erőszakos többszörös visszaesői kategóriához a Legfelsőbb Bíróság Bkv. 83. számú véleményében fűzött elvi iránymutatást.

---

³² 1998. évi LXXXVII. törvény 6. § „A Btk. 48. §-ának első bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: (1) A feltételes szabadság tartama azonos a szabadságvesztés hátralévő részével, de legalább egy év, életfogytig tartó szabadságvesztés esetén 15 év.”

³³ 2010. évi LVI. törvény 2. § „A Btk. 85. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

(4) Ha a bűnhalmazatban lévő bűncselekmények közül legalább 3 a 137. § (7) bekezdésben meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a 20 évet meghaladja, vagy a törvény szerint bármelyik bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.”

2010. évi LVI. törvény 4. § „A Btk. 97/A. § helyébe a következő rendelkezés lép:

97/A. § (1) Az erőszakos többszörös visszaesővel szemben az erőszakos többszörös visszaesőkénti minősítést megalapozó súlyosabban büntetendő személy elleni erőszakos bűncselekmény büntetési tételének felső határa szabadságvesztés esetén a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a 20 évet meghaladja, vagy a törvény szerint a bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.”

³⁴ 23/2014.(VII.15.) AB. határozat, Magyar Közlöny 2014. évi 95. szám 11125. oldal.

Nem vitatható tehát, hogy az 1978. évi IV. törvény hatálya utolsó időszakában az életfogytig tartó szabadságvesztés jelentősen megerősödött. A szabályok a gyakorlat számára elfogadottá váltak, és a bíróságok alkalmazták az életfogytig tartó szabadságvesztésnek a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározásával kapcsolatos szabályait, több esetben került sor – a szigorító rendelkezésekre is figyelemmel, 2010. után álláspontom szerint gyakrabban – a feltételes szabadság kizárásával kapcsolatos anyagi jogi rendelkezések alkalmazására is.

A Büntető Törvénykönyvbeli szabályozással összefüggésben az időrendi sorrendet betartva szükséges utalni a hatályos Alaptörvény rendelkezéseire.

Az Alaptörvény szerint tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki. Az életfogytig tartó szabadságvesztésre utalás és a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatos Alaptörvénybeli rendelkezés lényegesen megerősítette a tárgyalt jogintézményt.³⁵

Az Alaptörvényben megfogalmazott kritérium a 2012. évi C. törvényben került részletes kifejtésre, amely 2013. július 1. napján lépett hatályba.

d) A 2013. július 1-től hatályos 2012. évi C. törvény rendelkezései az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetését illetően

A hatályos anyagi jogszabály a korábbi elveknek megfelelően határozza meg az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés szabályait. Természetesen az új jogszabály részint az Alaptörvénybeli utalásra tekintettel, részben pedig a megalkotásakor lefolytatott szakmai viták és egyeztetések eredményeként kisebb változtatásokat hajtott végre a korábbi szabályozáson.

A jogszabály mellőzi az elévülő, illetőleg el nem évülő bűncselekményekkel kapcsolatos korábbi kategóriát és az életfogytig tartó szabadságvesztés vonatkozásában, amennyiben a bíró nem zárja ki a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét 25 és 40 év közötti időtartamban ad lehetőséget a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározására.³⁶

A szabályozás tartalmazza a feltételes szabadságra bocsátás kizárásával alkalmazható úgynevezett tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés kiszabásának lehetőségét. Ebben a körben az Alaptörvény rendelkezésére utalva tételiesen rögzíti azon bűncselekményeket, melyekkel kapcsolatosan lehetőség van a feltételes szabadságra bocsátás kizárására.³⁷

---

³⁵ Alaptörvény 4. cikk (2) bekezdés „Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.”

³⁶ Blaskó Béla Magyar Büntetőjog általános rész tankönyv ötödik, átdolgozott kiadás Budapest-Debrecen 2013. Rejtjel Kiadó 440. oldal.

³⁷ 2012. évi C. törvény 34. § „A szabadságvesztés határozott ideig vagy életfogytig tart.”

Egyébiránt szükséges megjegyezni, hogy a 2012. évi C. törvény 45. §-a meghatározza azokat az eseteket, amelyek részint az életfogytig tartó és a határozott ideig tartó szabadságvesztés találkozásakor bekövetkeznek, az ezzel kapcsolatos anyagi jogi szabályokat, illetőleg a 45. § (7) bekezdése figyelemre méltó szabályt tartalmaz a feltételes szabadság kötelező kizárásával kapcsolatosan.³⁸

Az előbb idézett szabály egyébként ismerős jogintézmény az 1993. évi XVII. törvényvény hatálybalépése óta.

Az új szabályozás megtartja az életfogytig tartó szabadságvesztéssel kapcsolatos életkorbeli korlátot, s továbbra is a bűncselekménykor 20. életévét betöltött terhelt esetén teszi lehetővé az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazását. Mindamellet álláspontom szerint az életfogytig tartó szabadságvesztés Alaptörvényben történő megjelenése nem csak megerősítette a jogintézményt, hanem alkalmazását megfelelő keretek közé is szorította.

Az életfogytig tartó szabadságvesztés a Debreceni Ítéltábla gyakorlatában

---

41. § „Életfogytig tartó szabadságvesztés azzal szemben szabható ki, aki a bűncselekmény elkövetésekor 20. életévét betöltötte. E rendelkezés 81. § (4) bekezdés és a 90. § (2) bekezdése alapján kiszabadható életfogytig tartó szabadságvesztésre is vonatkozik.

(2) Az életfogytig tartó szabadságvesztés végrehajtási fokozata fegyház.”

42. § „Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.”

43. § „Ha a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább 25, legfeljebb 40 évben állapítja meg. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját években kell meghatározni.

(2) Életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a feltételes szabadság tartama legalább 15 év.”

44. § „(1) Életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét csak az alábbi bűncselekmények miatt zárhatja ki: a) népirtás [142. § (1) bekezdés], b) emberiség elleni bűncselekmény [143. § (1) bekezdés], c) apartheid [144. § (1) és (3) bekezdés], d) hadikövet elleni erőszak súlyosabban minősülő esete [148. § (2) bekezdés], e) védett személyek elleni erőszak [149. § (1)-(2) bekezdés], f) nemzetközi szerződés által tiltott fegyver alkalmazása [155. § (1) bekezdés], g) egyéb háborús bűntett (158. §), h) emberölés súlyosabban minősülő esete [160. § (2) bekezdés], i) emberrablás súlyosabban minősülő esete [190. § (3)-(4) bekezdés], j) emberkereskedelem súlyosabban minősülő esete [192. § (6) bekezdés], k) alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása [254. § (1) bekezdés], l) rombolás súlyosabban minősülő esete [257. § (2) bekezdés], m) fogolyzندانulás súlyosabban minősülő esete [284. § (4) bekezdés], n) terrorcselekmény [314. § (1) bekezdés], o) jármű hatalomba kerítése súlyosabban minősülő esete [320. § (2) bekezdés], p) közveszély okozása súlyosabban minősülő esete [322. § (3) bekezdés], q) zندانulás súlyosabban minősülő esete [442. § (4) bekezdés], r) előljáró vagy szolgálati közeg elleni erőszak súlyosabban minősülő esete [445. § (5) bekezdés], ha azt személy elleni vagy dolog elleni erőszakkal követik el.

(2) A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét ki kell zárni, ha az elkövető a) erőszakos többszörös visszaeső, vagy b) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszervezetben követte el.”

³⁸ 2012. évi C. törvény 47. § (7) bekezdése „Nem bocsátható feltételes szabadságra az elítélt, ha ismételten életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélik. Ha a korábbi életfogytig tartó szabadságvesztésnél nem hajtották végre, ismételten kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés nem hajtható végre.”

A dolgozat bevezető részében már utaltam az ítéltábla büntető ügyszakának eddigi működését érintő ügyforgalmi adatokra.³⁹

Az életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett 32 ügyben összesen 39 terhelttel szemben került sor e büntetés alkalmazására, melyből hét esetben zárták ki a bírói tanácsok a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, ez az életfogytiglani fegyházra ítélték 18 %-a.

A II. számú mellékletből következtetések alkothatók az életfogytiglani, tényleges életfogytiglani szabadságvesztés jogerős alkalmazásának időbeli eloszlására.⁴⁰

Érdekes sajátosság az, hogy a működés első évében 2005-ben nem került sor a jogintézmény alkalmazására, és olyan ügy sem került felterjesztésre, amelyben az elsőfokú bíróság életfogytig tartó szabadságvesztést szabott ki.

Fontosnak tartom megjegyezni azt, hogy tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés jogerős kiszabására először a másodfokú bíróság előtt 2009. december 16. napján került sor. Ezt megelőzően ilyen tartalmú elsőfokú döntés felül bírálataira nem volt lehetőség.

A táblázatból jól látszik az, hogy 2009-től - már megjelenik a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazása – erőteljesen növekszik a jogerősen életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték száma, nő az ilyen jellegű ügyek száma is.

Az okok a szigorító jogintézmények megjelenésében keresendők, a büntetési tételkeret emelkedése,⁴¹ a középértékes szabály⁴² alkalmazásának hatásai sem hagyhatók figyelmen kívül. A III. számú táblázatból levonható következtetéseket erősítik a IV. melléklet adatai, melyek a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját mutatják a vizsgált időszakban.⁴³

A 32 terheltből 2009-től 2014-ig terjedő időszakra⁴⁴ 26 terhelt esik.

Az adatokból kitűnően 2013-ban tíz esetben került sor az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására a feltételes szabadság legkorábbi időpontjának meghatározásával. Erre az évre esik a 35 és 40 éves időtartamban meghatározott feltételes szabadságra bocsátások számának látványos növekedése is.

Az életfogytiglani szabadságvesztéssel érintett terhelték területi megoszlása (IV. számú melléklet) nem mutat büntetőjogi szempontból értékelhető adatokat. A csekély számú ügyre is tekintettel szociológiai, kriminológiai, kriminalisztikai következtetés levonására álláspontom szerint ez az adatsor nem alkalmas. Bár feltehetően szociális társadalmi magyarázata lehet annak, hogy a legtöbb terhelttel

---

³⁹ Lásd I. számú melléklet.

⁴⁰ Lásd II. számú melléklet.

⁴¹ 2009. évi LXXX. törvény 56. § (4) e pont

⁴² 2010. évi LVI. törvény 1. §

⁴³ Lásd III. számú melléklet.

⁴⁴ Lásd IV. számú melléklet.

szemben a Miskolci Törvényszék területén került sor életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazására, míg tényleges életfogytiglani büntetésre pedig a Szolnoki és a Miskolci Törvényszék területén.

Az V. számú mellékletben foglaltakból azonban tehát, a csekély terhelt szám miatt érdemi következtetéseket nem lehet levonni.

A vizsgálati anyagból következtetéseket lehet levonni a Debreceni Ítéltábla büntető ügyszakának működésére, a működés időszerűségére.

Az időszerűség fokozott jelentőséghez jut a vizsgálattal érintett ügyek kapcsán, tekintettel arra, hogy „A büntetőeljárásról” szóló törvény szerint a vizsgált ügyek kiemelt jelentőségű ügynek tekinthetők, másrészt az ügyek jellege, a fokozott társadalmi érdeklődés is indokolja a gyors, szakszerű bírósági tevékenységet.

A Debreceni Ítéltáblán a személyi, tárgyi feltételek biztosítottak az előzőek teljesítéséhez.

A vizsgálattal érintett 32 ügy pertartam adatait a V. számú melléklet tartalmazza: az ügyek 63 %-a a másodfokú eljárásban három hónap alatt, 34 %-a hat-tizenkét hónap alatt, míg 3 %-a három-hat hónap alatt nyert befejezést.

A táblázatból az a következtetés mindenképpen levonható, hogy az elsőfokú bíróságok megalapozott eljárásokat folytattak le. A másodfokú eljárásban hatályon kívül helyezésre egy alkalommal került sor, a másodfokú bíróság eljárási formája az esetek döntő többségében nyilvános ülés volt. Alapvetően azonos felfogásra utal a témát illetően a VII. táblázat, az első- és a másodfokú tanácsok között.⁴⁵ Mind a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés, mind pedig a feltételes szabadság legkorábbi időpontjának meghatározásával kapcsolatos esetekben magas helybenhagyási aránnyal találkozunk. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett terheltek vonatkozásában ez az arány 54,5 %, míg a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározása esetén 68 %. A két kategória vonatkozásában a helybenhagyási arány együttesen 64,1 %-ot tesz ki.

A másodfokú tanácsok nagyon alaposan vizsgálták a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazásának a feltételeit. A vizsgált időszakban négy esetben került sor arra, hogy az első fokon alkalmazott büntetés enyhítésével a másodfokú bíróság meghatározta a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját.⁴⁶

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkalmazásával kapcsolatosan az első fokon kiszabott szabadságvesztés büntetéshez képest egy alkalommal került sor súlyosításra.

---

⁴⁵ Lásd VII. számú melléklet.

⁴⁶ Bf. 323/2013. I.r. és II.r. terhelt, Bf. 595/2010., Bf.292/2009.

A feltételes szabadság legkorábbi időpontjának meghatározásához kapcsolódó jogerős döntések esetében a súlyosító határozatok a feltételes szabadság legkorábbi időpontjának súlyosítását jelentették, illetőleg – négy eset – a határozott tartalmú szabadságvesztésből életfogytig tartó a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját meghatározó büntetést eredményezett.

A várakozással ellentétben a 39 terheltet illetően a vizsgálat megkezdésének időpontjában (2014. június) csupán 13 elítélt terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Ez az érintettek 33 %-át jelenti.

Az ügyészség részéről felülvizsgálati kezdeményezésre nem került sor. A vizsgált időszakban, valamennyi esetben, a Kúria a jogerős határozat hatályban tartásáról rendelkezett. Ez utóbbi szintén a határozatok megalapozottságát támasztja alá.⁴⁷

A vizsgálattal érintett 39 terhelt kettő kivételével férfi volt. A terheltek közül hét fő volt büntetlen előéletű. A kiszabott büntetések elemzéséből megállapítható, hogy a büntetlen előéletnek egyik esetben sem volt akkora súlya, amely a határozott ideig tartó szabadságvesztés alkalmazásához vezetett volna. A bíróság két esetben a büntetlen előélet ellenére tényleges életfogytig tartó szabadságvesztést alkalmazott. Három alkalommal került sor a feltételes szabadság legkorábbi időpontjának 30 évben, két esetben pedig 35 évben történő meghatározására.⁴⁸

Az előéleti adatokat a büntetlen előélet mellett szintén a VIII. melléklet tartalmazza. A büntetett előéletűek között legnagyobb arányt az úgynevezett kriminológiai visszaesők képezik. A büntetlenek aránya is nagyobb, mint a többszörös visszaesőké. Az erőszakos, többszörös visszaeső elkövetők – meglepetésre – minimális arányban jelennek meg az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték között.

Korábban már jeleztem, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték között kettő büntetlen előéletű terheltet lehet találni. Ezen kívül két esetben visszaesőnek nem minősülő bűnismétlői, két terhelt többszörös visszaesői, egy pedig különös visszaesői minőséggel rendelkezett.

A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték az előéletük vonatkozásában meglehetősen nagy szórást mutattak, az esetek csekély száma – összesen két elkövető – különösebb összefüggések, trendek megállapítására nem adnak alapot, hacsak azt nem, hogy az eljáró bíróságok sem a büntetlen előéletnek, sem pedig a különböző jellegű visszaesői minőségnek nem tulajdonítottak kizárólagos jelentőséget.

Az elítéltek iskolai végzettségéről a IX. számú melléklet tartalmaz adatokat. A legnagyobb arányban az általános iskolát végzett, szakképzettséggel nem rendelkező terheltek jelennek meg az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték körében. Írástudatlan terhelttel egy esetben találkozott a másodfokú tanács. Egyetemi

---

⁴⁷ Lásd VII. számú melléklet.

⁴⁸ Lásd VIII. számú melléklet.

tanulmányokat két terhelt folytatott, melyet az előzetes letartóztatásba helyezés miatt szakítottak félbe.

Az iratvizsgálat szerint öten nem fejezték be az általános iskolát és ugyanennyien szereztek a büntető eljárást megelőzően középfokú végzettséget.

Szaktanulmányok között tíz terhelt szerzett bizonyítványt. A szakképzetlen elkövetők aránya igen magas, 56 %.

Szembevetés különbség az, hogy a tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték közül hatan általános iskolai végzettséggel rendelkeznek, szakképzetlenek és csupán két elítélt végzett kéményseprő, illetőleg hentes tanfolyamot.

Esetükben többször utal a pszichológus, illetve az elmeszakértő arra, hogy a konfliktusaikat nehezen vagy csupán erőszakkal tudják kezelni. Csekély sérelem, vagy konfliktus is agressziót eredményez viselkedésükben.

Az egyik terhelt egyetemi tanulmányát az előzetes letartóztatás elrendelése szakította félbe. Ebben a körben viszont a szakképzetlen, alacsony végzettséggel rendelkezők aránya 86 %.

Az életfogytiglani szabadságvesztéssel érintet terheltek életkorára is megbízható adatok állnak rendelkezésre.⁴⁹ Az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték esetén a terheltek a bűncselekmény elkövetés kori életkorukra illetően a leghangsúlyosabban a 20-25 év közötti korcsoport jelenik meg, 33 %-ot képviselve. A 30-35 év közötti korosztály 26 %-ot tesz ki. A XI. számú táblázatban megjelölt összes többi korcsoport pedig 41 %-ot képvisel.⁵⁰

A tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték esetében nagy arányban jelenik meg a 35 és 40 év közötti korosztály. A bűncselekmény elkövetésekor a hét terheltből öt ebbe a halmazba tartozik, egy elítélt 34 éves volt, míg egy terhelt a cselekmény elkövetésekor a 23. életévét töltötte be.

Az előbbiekből tehát a tényleges életfogytiglani szabadságvesztés büntetésre ítélték egy kivétellel a 30 és 40 életév közötti életkorúak voltak.

A XI. számú mellékletben található táblázat külön tartalmazza az emberölés minősítő körülményeinek számát, a tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték esetében illetve azokban az ügyekben, ahol a bíróság jogerős határozatában meghatározta a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját.

Az adatgyűjtés alapján a második esetben a terheltek 67 %-nál kevesebb vagy annál kevesebb minősítő körülmény volt, míg 15 % esetében négy minősítő körülményt találunk. A tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték esetében 60 % volt

---

⁴⁹ Lásd X. számú melléklet.

⁵⁰ Lásd a X. számú mellékletet, mely az abszolút számokat tartalmazza.

az aránya a négy minősítő körülménynek. Az esetek 40 %-nál pedig a jogerős határozat három minősítő körülményt állapított meg.

A két csoport között szembetűnő aránykülönbség van, a minősítő körülmények nagyobb száma, a tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt esetben meghatározó. E csoportnál egy kivétellel megtalálható minősítő körülményként jelentkezik az előre kiterveltség, valamennyi esetben a több emberen elkövettség, öt esetben a más aljas indokból, illetőleg célból elkövetés mint minősített eset.

Négy terhelt esetén jogerősen megállapították a különös kegyetlenséggel elkövetett emberölést. Az egyik esetben a terhelt cselekményét felnőtt és 14. életévét be nem töltött sértett sérelmére követte el, mindkét személy halálát okozta.

A mellékletben látható és az előbb felmerült minősített esetekből érzékelhető, hogy a több emberen elkövetés mind a hét elítélt esetében jelen van, jelezve a személyükben rejlő kimagasló társadalomra veszélyességet, amelyből, más jellemzőkre is hivatkozva a jogerős határozatot hozó bírói tanácsok azt a következtetést vonták le, hogy az érintettek nem alkalmasak a társadalomba történő visszailleszkedésre. Ez azt is jelenti a jogerős döntést hozó bírói tanács szemszögéből, hogy alaposan tartani lehet attól, hogy a terhelt a szabadulása esetén a felmerülő konfliktusait más személy életének kioltásával oldaná meg, az időmúlás pedig az e fajta veszélyességet nem csökkenti.

A bűnösségi körülmények értékelése a vizsgált ügyekben

Korábban már utaltam arra, hogy az ügyvizsgálat egyik lényeges megállapítása valamennyi érintett ügyre általánosítható az enyhítő körülmények csekélyebb súllyal történő értékelése. A büntetlen előéletből adódó, a családi kapcsolatokból származó (házas, gyermekes állapot, kiskorúak eltartása),⁵¹ a megbánó magatartásból eredő, a cselekmény kísérleti szakban maradása eltörpül a számba vett súlyosbító körülmények mellett.⁵²

A családi kapcsolatokról készült összegzés szerint a vizsgált 39 terheltből 15 fő egyedül álló vagy elvált volt, ugyanennyien a bűncselekmény elkövetésekor élettársi és 9-en házastársi kapcsolatban éltek. A gyermekes elítéltek száma 15 fő volt. A nemek szerinti megbontásban 14 férfi és 1 nő. Megjegyzendő, hogy a teljes vizsgálati anyag szerint a nemek megoszlása 37 férfi és 2 nő volt.

Mindkét nő esetében a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 30 évben határozta meg a bíróság. Az egyik terhelt büntetlen, a másik pedig visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő volt.⁵³

A családi kapcsolatok elemzésekor felmerül - egy másik kérdés, mely már a súlyosító körülmények körében jelentkezik – a hozzátartozó sérelmére elkövetés. Az elkövetés

---

⁵¹ Lásd XII. számú melléklet.

⁵² Lásd például Bf.848/2011.

⁵³ Fk.296/2013.
Bf.360/2007.

idején a sértettek és a terheltek közötti kapcsolatra a XIII. táblázat tartalmaz adatokat. Tényleges hozzátartozói kapcsolat öt terhelt esetében volt megállapítható. Konkrét ügyekben ez a szülő, házastárs, élettárs, illetőleg a gyermek sérelmére elkövetett ölési magatartást jelent.⁵⁴ Az előbbi körülményeket az eljáró tanácsok nyomatékos súlyosítóként vették figyelembe.

Jelentős az ölési cselekményekkel összefüggésben megállapítható ismerősi kapcsolat, a szomszéd, a munkatárs, a kölcsönadó, a szerelmi partner, az albérlő, a haragos, a terhelt ismeretei szerint jelentős pénzüsszeggel rendelkező alkalmi munkaadó, a jóhiszemű segítő is ebbe a körbe tartozik. Ez a halmaz az összes érintett terheltek 61 %-át teszi ki.

Az említett körrel összefüggésben a bíróságok számos körülményt értékelték súlyosítóként.

A harmadik csoportot azok a terheltek képezik, akik a sértettel, sértettekkel csupán a bűncselekmény elkövetésekor kerültek kapcsolatba.

A tanár foglalkozású sértett leányai szeme láttára történő agyonverése országos felháborodást váltott ki.⁵⁵

Az említett terheltek aránya 26 %-ot képezett.

Az ügyvizsgálaton alapuló áttekintés a hivatkozott bűnügyi és bírósági iratokon alapul.

A szempontrendszer meghatározásakor felhasználtam a Solt Ágnes munkájában található szempontokat⁵⁶ azzal, hogy büntetés-végrehajtási vizsgálatra az anyag elkészítésekor nem került sor.

Összefoglaló

A Debreceni Ítéltábla álláspontom szerint törvényes gyakorlatot folytat az életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés alkalmazása körében. Az ügyvizsgálatból kitűnően egyébként nincs lényeges felfogásbeli különbség az első és a másodfokú tanácsok között. Az előbbieket támasztja alá az a tény is, hogy a felülvizsgálati eljárások maradéktalanul visszaigazolták a jogerős döntések törvényességét. Nem észlelhető bizonytalanság minősítési kérdésekben, és a bünteteskiszabási gyakorlat is igazodik a publikált jogesetekben megjelenő bírói gyakorlathoz, illetőleg a hatályos testületi döntésekhez.

---

⁵⁴ Bf.360/2007.

Bf.401/2011.

⁵⁵ Bf.I.506/2009.

⁵⁶ Solt Ágnes Az életfogytig tartó szabadságvesztés empirikus vizsgálata, Börtönügyi szemle 2008. évi 3. szám 77. oldal.

Az 1999. március 1-től hatályos normaszöveg és a kialakult bírói gyakorlat megfelelően differenciál az életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazása során a feltételes szabadságra bocsátás kizárása, valamint a feltételes szabadság legkorábbi időpontjának meghatározása között. A vizsgálati anyag szerint a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazása során minden esetben megjelent a több emberen elkövetés mint minősített eset. A hatályos szabályozás sikeresen oldotta fel a Dr. Sárkány István által is jelzett bizonytalanságot.

A vizsgálat alapján álláspontom szerint egyértelmű következtetés vonható le azzal kapcsolatosan, hogy az 1999. március 1. napján hatályba lépett, és a 2012. évi C. törvényben is szereplő szabályozás minden vonatkozásban alkalmas a büntetési célok érvényre juttatására.

Az iratokból kitűnően létezik olyan bűnözői kör,⁵⁷ akiknél a reszocializáció szóba sem kerülhet, egyetlen cél szolgálja a társadalom védelmét, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés alkalmazása.

---

⁵⁷ Fkf.639/2013.
Bf.521/2013.
Bf.848/2011.
Bf.292/2009.
Bf.237/2012.
Bf.110/2012.
Bf.408/2010.

I. számú melléklet

2005. január 1. – 2014. május 31. között érkezett büntető ügyek a Debreceni
Ítéltáblán

Összes ügyérkezés	Ebből peres	A peres ügyekből az emberölés alap és minősített esetei.
6803	1774	470

A peres ügyekből az életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett ügyek száma.	A peres ügyekből az életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett terheltek száma.
32	39

A tényleges életfogytiglani szabadságvesztéssel érintett ügyek száma.	A tényleges életfogytiglani szabadságvesztéssel érintett terheltek száma.
7	7

II. számú melléklet

Év szerinti kimutatás az életfogytig, valamint tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett ügyekről és terheltekről.

Év	Életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett		Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett terheltek száma.
	ügyek száma.	terheltek száma.	
2005	-	-	-
2006	3	3	-
2007	2	2	-
2008	1	1	-
2009	4	6	1
2010	5	5	1
2011	2	1	1
2012	5	3	2
2013	9	10	2
2014	1	1	-
összesen:	32	32	7

III. számú melléklet

A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja évek szerinti bontásban.

Év	20 év	30 év	33 év	35 év	40 év	50 év	
2005							
2006		3					
2007		1			1		
2008		1					
2009		4		1	1		
2010		3		1		1	
2011				1			
2012		1	1	1			
2013		3		5	2		
2014	1						
összesen	32	1	16	1	9	4	1

IV. számú melléklet

- 1.) A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározásával érintett terheltek területi megoszlása a Debreceni Ítéltábla régiójában.

Törvényszék	Terheltek száma
Debreceni Törvényszék	6
Nyíregyházi Törvényszék	5
Miskolci Törvényszék	13
Szolnoki Törvényszék	8
összesen:	32

- 2.) A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett terheltek területi eloszlása a Debreceni Ítéltábla régiójában.

Törvényszék	Terheltek száma
Szolnoki Törvényszék	3
Miskolci Törvényszék	2
Debreceni Törvényszék	1
összesen:	6
Fővárosi Törvényszék ⁵⁸	1
összesen:	7

⁵⁸ Az ügyben a Debreceni Ítéltábla másodfokú tanácsa kirendelés alapján járt el.

V. számú melléklet

A vizsgált ügyek pertartama a Debreceni Ítéltábla előtti eljárásban.

Időtartam (hónap)	Ügyszám (db)
0-3	20
3-6	1
6-12	11
összesen:	32

VI. számú melléklet

- 1.) Enyhítő, súlyosító, helybenhagyó rendelkezések a másodfokú eljárásban az életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett terheltek esetében.

A II. fokú határozat jellege	Terheltek száma
enyhítés	5
súlyosítás	9
helybenhagyás	25
összesen:	39

- 2.) Enyhítő, súlyosító, helybehagyó rendelkezések a másodfokú eljárásban a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel érintett terheltek esetében.

A II. fokú határozat jellege	Terheltek száma
enyhítés ⁵⁹	4
súlyosítás	1
helybenhagyás	6

---

⁵⁹ A másodfokú tanács az első fokon kiszabott tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés esetében meghatározta a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját.

VII. számú melléklet

Felülvizsgálati eljárások a vizsgált ügyekben 2014. június 30. napjával bezáróan.

Életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt terheltek száma:	39
Felülvizsgálati kérelmet előterjesztő terheltek száma:	13
Eredményes felülvizsgálati kérelmek száma:	-

VIII. számú melléklet

1.) A vizsgálattal érintett terheltek bűnügyi előélete.

Előéleti adatok	Terheltek száma
Büntetlen	7
Visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő	19
Visszaeső	1
Különös visszaeső	5
Többszörös visszaeső	6
Erőszakos többszörös visszaeső	1
összesen:	39

2.) A tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték előéleti adatai.

Előéleti adatok	Terheltek száma
Büntetlen	2
Visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő	2
Különös visszaeső	1
Többszörös visszaeső	2
összesen:	7

IX. számú melléklet

1.) Életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték iskolai végzettsége.

Iskolai végzettség	Terheltek száma
Analfabéta	1
Nem fejezte be a 8 általános iskolát	5
8 általános	16
Szakmunkásképző	10
Középiskola	5
Félbehagyott főiskola, ill. egyetem	2
Összesen:	39

2.) A tényleges életfogytiglani szabadságvesztésre ítélték iskolai végzettsége.

Iskolai végzettség	Terheltek száma
Általános iskola	6
Félbehagyott egyetemi tanulmányok	1

X. számú melléklet

1.) Az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt terheltek életkora a bűncselekmény elkövetésekor.

Életkor (év)	Terheltek száma
20-25	13
25-30	6
30-35	10
35-40	6
40-45	1
45-50	1
50-55	1
55-60	-
összesen:	39

2.) A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték életkora.

Életkor (év)	Terheltek száma
23	1
34	1
35	1
36	3
39	1

XI. számú melléklet

- 1.) Az emberölés büntetéshez kapcsolódó minősítő körülmények száma a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának meghatározása esetén.

Minősítő körülmények száma	Terheltek száma
1	11
2	11
3	5
4	5
összesen:	32

- 2.) Minősítő körülmények és azok száma a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték esetében.

Terheltek	Minősítő körülmények⁶⁰	Minősítő körülmények száma
1	a, c, f, j,	4
2	a, b, d, f,	4
3	a, c, d, f,	4
4	c, d, f,	3
5	a, c, f,	3
6	a, c, f, i,	4
7	a, b, d, f,	4

⁶⁰ A Btk. 166. § (2) bekezdés megfelelő pontját jelölik.

XII. számú melléklet

1.) Az életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt terheltek családi kapcsolatai.

Egyedül álló (elvált)	Élettársi kapcsolat	Házastársi kapcsolat
15	15	9
Összesen: 39		

2.) A gyermekes terheltek száma.

Gyermekek száma:	8	4	3	2	1
Terheltek száma:	2	1	4	2	6

XIII. számú melléklet

Az elkövető és a sértett közötti kapcsolat a bűncselekmény elkövetésekor.

	Terheltek száma
I. Hozzá tartozói családi kapcsolat	5
II. Ismerősi viszony (haragos, munkatárs, kölcsönadó, szerelmi partner, szomszéd, albérlő, szívességi lakáshasználó)	24
III. A bűncselekmény elkövetését megelőzően nem ismerték egymást.	10
összesen:	39